

Oslo, 20.august 2021

Hørings svar - Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, og forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta.

Vi viser til høringsbrev av 11.06.21 fra Olje- og energidepartementet om Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, og forslag til endringer i havenergilova og havenergilovforskrifta. Energi Norge takker for muligheten til å komme med høringsuttalelse, som følger under.

Oppsummering

- **Kvalitative kriterier for tildeling bør gjelde også for SNII;** tildeling basert kun på auksjon ansees som prematurt her. Kvantitative og kvalitative kriterier må balanseres godt ved valg av tildelingsmodell, og flere forhold må avklares før auksjon for utlysingsområder kan benyttes. Utfordringene ved å prise en auksjonsprosess nå ved SNII utgjøres blant annet av for høy usikkerhet rundt nettløsninger, kraftutveksling og reguleringer.
- **Det er avgjørende å planlegge for hybridnett for SNII med mellomlandsforbindelser.** Enkeltstående radialer må unngås. Statnett bør gis et ansvar for å koordinere dette overordnet. Det er viktig å sikre rask progresjon for hybride forbindelser og hurtige avklaringer som støtter opp om dette, og klargjøring av forutsetninger for tildeling.
- **Markedsdesign og nettutvikling må sees under ett** for å sikre forutberegnelighet for investeringer.
- **Man bør arbeide effektivt for å gjøre nødvendige avklaringer for aktørene.** Tidsrammen med oppstart av tildelingsprosess i Q1 2022 er ambisiøs. Dette innebærer å sette tidsfrister både for myndigheter og bedrifter, god saksbehandlingskapasitet og parallelle løp innenfor forsvarlige rammer.
- **Norge må være tett koblet på reguleringsprosessene i EU** som er relevante for havvindsatsningen på norsk sokkel.

Bakgrunn for høringsuttalelsen

Innledningsvis vil vi gi honnør for en god stortingsmelding som reflekterer flere av innspillene fra Energi Norges, NHOs og LOs arbeid med en felles energi- og industripolitisk plattform. Vi oppfatter at "Energi til arbeid" er en industriplan for jobbskaping og et godt utgangspunkt for et krafttak for ny industrisatsing og klimaomstilling. Vi er glade for at

Postboks 7184 Majorstuen, 0307 Oslo	Besøksadresse Middelthuns gate 27, 0307 Oslo	Telefon (+47) 23 08 89 00	E-post post@energinorge.no
Tilsluttet: 			

det signaliseres et tydelig ambisjonsnivå for å bygge en konkurransedyktig verdikjede innen havvind, der etablering av en læringsarena på Utsira Nord, utbygging av Sørliche Nordsjø II og utvikling av et nordsjønett står sentralt – ambisjoner som også er reflektert i Energi Norges havvindposisjon.

Effektiv prosess avgjørende

Tidsrammen med første auksjon i Q1 2022 er ambisiøs og man bør arbeide effektivt for å gjøre nødvendige avklaringer for aktørene. Myndighetene må se på mulighetene for å effektivisere prosessene. Blant annet kan staten selv starte nødvendig miljøkartlegging. Det bør også vurderes om trinn kan gjøres i parallell, som å vurdere gjennomføring av prekvalifisering samtidig som konkurransen om arealene i åpnete områder utlyses. Det bør legges opp til god dialog mellom myndigheter og næring, og være balanse i tidsfrister både for næring og myndigheter.

Kapasitet i åpnete områder

For å kunne raskere skalere opp investeringer i havvind og etter hvert åpne nye områder eller øke kapasitet foreslår Energi Norge at det parallelt med å utvikle rammeverket for allerede åpnete områder tas initiativ til å oppdatere kunnskapsgrunnlaget.

Potensialet for havvind er stort i norske farvann, og i det åpnete området Sørliche Nordsjø II er det sannsynligvis plass til mer enn de signaliserte 3GW. Energi Norge mener hele den indikerte kapasiteten bør tildeles i denne runden. For best mulig ressursutnyttelse og for å fremme teknologiutvikling bør ikke anleggsstørrelse fastsettes endelig før i konsesjonen. For å optimere prosjekter bør det være noe fleksibilitet i justering av prosjektets kapasitet i konsesjonsfasen, og konsesjonsfasen bør også vurdere effektiviteten av arealutnyttelsen. Vi ser også utfordringer med å benytte installert effekt som mål for anleggets størrelse, men utfordringene minkes ved fastsettelse i konsesjon. Vi foreslår at andre størrelsesmål vurderes, som for eksempel arealbeslag.

Det bør tydeliggjøres hvordan oppdelingen i utlysningsområder i åpnet areal vil gjennomføres. I avveiningene bør aktørmangfold balanseres mot skalahensyn.

Prekvalifisering

Det legges opp til at krav for prekvalifisering i all hovedsak skal handle om gjennomføringsevne. Det vil være avgjørende at søker har godt gjennomarbeidede planer, en realistisk tidslinje, tilstrekkelig kapasitet og er konkret i hvordan prosjektet skal møte sine mål. Det er positivt at kompetansebygging, arbeid med forskning og innovasjon og intern kunnskap om kraftmarked anses som relevant i forbindelse med prekvalifisering. Det bør avklares tydeligere i hvilken utstrekning prekvalifisering skal relateres til den enkelte utlysning eller ha en mer generell karakter. Energi Norge mener det i tillegg bør vurderes å legge vekt på følgende:

- God kompetanse på kraftsystem og –marked er avgjørende
- Kapasitet- og kompetansebygging
- Bidrag til leverandørutvikling
- Regional næringsutvikling / ringvirkninger i regionen
- At baser bør ligge i Norge, noe som er viktig for at verdiskapingen skal skje nasjonalt og regionalt. Baser kan i tillegg gi langsiktige og trygge arbeidsplasser, og ivareta beredskapshensyn. Det vil være viktig å ivareta legitimitet for havvind-virksomhet i

området der etablering finner sted. Da må det legges til rette for positive virkninger og tilstedeværelse fra virksomheten. Blant annet kan baser bidra til dette.

- Industriutvikling og lokale ringvirkninger. Vi erfarer at det settes krav til lokalt innhold i andre land. Lokalt innhold vil kunne være spesielt betydningsfullt i en oppbyggingsfase for industrien. Norske løsninger for dette må være i samsvar med statsstøtteregelverket og øvrige internasjonale forpliktelser.

Når det gjelder innhold i prosjektspesifikt utredningsprogram, er vi glade for at det legges stor vekt på positive ringvirkninger som for eksempel arbeidskraftbehov og nasjonale sysselsettingsvirkninger. Dette kan også bidra positivt til å legitimere virksomheten lokalt. I tillegg bør det legges inn krav til dokumentasjon på hvor mange lærlingeplasser prosjektet kan bidra med.

Konsortier bør prekvalifiseres på grunnlag av deres samlede bidrag. Det bør være mulig å endre konsortiesammensetningen så lenge samlet bidrag til prosjektet ikke endres. OED bør være klarere i formalitetene knyttet til et konsortium som ønsker å søke sammen. OED bør også være forutsigbare på hvilken anledning en prekvalifisert aktør har til å gjøre endringer i konsortiet/eierskap til prosjektselskapet, og når OED mener de bør involveres.

Tildelingsmodell

Energi Norge er positive til konkurranse om utlysningsområder, og mener at auksjon er en akseptabel metode som hovedregel, men ikke egnet i denne fasen av havvindutvikling i Nordsjøen for de to åpnede områdene Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II.

For Utsira Nord mener vi tildeling på kvalitative kriterier alene er best.

Det må sikres tilstrekkelig støtte til at en læringsarena for flytende havvind blir etablert på UN. Læringsarenaen bør fremme bruk av umoden teknologi, samt gi testmuligheter til å utvikle gode kommersielle løsninger, med tilstrekkelig skala til å gi leverandørindustrien en posisjon til å ta en betydelig rolle i den globale verdikjeden for flytende havvindparker.

Aktuelle kriterier for tildeling vil være knyttet til

- Andel ny teknologi, som kan være med å bygge opp en ny eksportnæring i Norge innen havvind.
- Kompetanse og kompetanseutvikling.

Det vil være viktig å avklare nivået og typen av støtte så raskt som mulig, da den kan påvirke søknaden. Departementet har pekt på Enova, og det vil derfor måtte avklares at aktuell type støtte kan gis under dagens Enova-mandat. Ved vurdering av andre støttemekanismer enn Enova er det et premiss at internasjonale forpliktelser gjennom statsstøtteregelverket ivaretas og at handlingsrommet for dette avklares raskt.

For Sørlege Nordsjø II mener vi kvalitative kriterier er å foretrekke på det nåværende tidspunkt; tildeling basert kun på auksjon er prematurt i denne fasen

Kvalitative kriterier for tildeling bør gjelde også for SNII i denne fasen; tildeling basert kun på auksjon ansees som prematurt her. Kvantitative og kvalitative kriterier må balanseres godt ved valg av tildelingsmodell, og flere forhold må avklares før auksjon for utlysningsområder kan

benyttes. Teknologi og rammer er ikke godt nok kjent nå til at auksjon er et godt virkemiddel for Sørlige Nordsjø II, da det fortsatt er stor usikkerhet knyttet til dybdeforhold, avstand til land, nettilgang, utvekslingsløsning, miljørestriksjoner og mangel på informasjon om vesentlige øvrige kostnads- og inntektsdrivere. Det er for betydelig usikkerhet knyttet til betingelsene for tildelingen til at det er hensiktsmessig å ta inn i pristilbudet aktøren skulle ha lagt inn i en eventuell auksjon.

I senere faser når usikkerheten er mindre vil auksjon kunne være et godt virkemiddel for å sikre konkurranse på kommersielle vilkår, og kan da fungere som måte å tildele områder på. Det er også å bemerke at betalingstidspunkt er nødvendig å få avklart; om det er ved tildeling eller ved senere tidspunkt, da dette har stor påvirkning på beløp en aktør kan være villig til å betale.

Energi Norge vil komme tilbake med innspill på auksjonsmodell i høringen om auksjonsmodell som det nevnes at det legges opp til fra OED før auksjon brukes til tildeling av områder.

Kvalitative kriterier har en naturlig forbindelse til prekvalifikasjons-kriteriene. Vi anerkjenner at det er krevende å etablere skillende, ikke-diskriminerende kvalitative kriterier for arealtildelingen. Vi mener at det er viktig med en god dialog om kriteriene og at utlysningen bør frembringe kostnadseffektive prosjekter som er konkurransedyktige på markedsmessige vilkår som hybridprosjekter. Forutsatt at gjennomføringsevne er avklart gjennom prekvalifiseringsprosessen, kan aktuelle kvalitative kriterier for tildeling for å sikre aktørmangfold, teknologiutvikling og transparens være

- Kompetanse
- Bidrag til kunnskapsutvikling
- Ekspertise på kraftsystem og –marked
- Virkninger for lokalt næringsliv
- Bidrag til oppbygging av leverandørindustri
- Effektiv utnyttelse av tildelt areal
- Realistisk tidslinje og overordnet prosjektplan som treffer ønskede formål for utlysningen

Hybridprosjekt er en forutsetning på SNII

Nettløsning for havvindsatsningen har stor betydning for markedsadgang og lønnsomhet for havvindanlegget, samt den samfunnsøkonomiske lønnsomheten i kraftsystemet. Hybride forbindelser legger til rette for å frakte strøm fra havvind til land, samt kraftutveksling mellom land når det er samfunnsøkonomisk effektivt. Vi forventer at det vil være effektivt å etablere hybride forbindelser i forbindelse med SNII, og nettløsningen for havvindanlegg bør derfor være hybridprosjekter. Enkeltstående radialer må unngås, noe som er godt illustrert i de samfunnsøkonomiske beregningene fra NVE i energimeldingen¹. Siden nettoutviklingen er avgjørende for prosjektets lønnsomhet er det avgjørende at forutsetningene for nettløsning og hybridforbindelser i stor grad avklares før tildeling.

Høringsnotatet konsentreres i stor grad rundt konsesjon til produksjonsfasiliteter. Det bør klargjøres hvordan myndighetene ser for seg konsesjonstildeling også der nettkonsesjon adskilles fra produksjonskonsesjon.

¹ Boks 4.7, Meld. St. 36, Energi til arbeid - langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser, 11. juni 2021

Utviklingen av et masket nett til havs må koordineres mellom havvindparkene, forbruk, nett på land og systemoperatører i andre land, slik at det designes optimalt, sett fra et samfunnsøkonomisk og teknisk perspektiv. Energi Norge mener derfor at Statnett bør gis ansvaret for å koordinere utviklingen av Nordsjønettet i samarbeid med systemoperatører i andre Nordsjøland, i kraft av sin rolle som systemansvarlig, slik at dette gjøres på en samfunnsmessig rasjonell måte. Dette ansvaret kan, blant annet, innebære å bidra i planleggingen av nettløsningen for områdene som utlyses på SNII, angi hvilke teknologiske standarder som skal benyttes for blant annet å sikre interoperabilitet og sikker drift, angi egnede landingspunkter på land, samarbeid med kabelpartnere i andre land eller bidra med sin kompetanse fra utvikling av mellomlandsforbindelser. Dette kan blant annet sikre at nettløsningen er koordinert mellom to eller flere utlysingsområder. Statnetts deltakelse og samarbeid med andre systemoperatører i ENTSO-E vil bidra til å sikre at utviklingen av et Nordsjønett er koordinert med utviklingen av nettet på land i Norden, kontinentet og UK.

Vi mener at aktørene som ønsker å utvikle havvind bør ha stor frihet til å velge en nettløsning som passer prosjektkonseptet for øvrig, så lenge løsningen er god sett i lys av grunnlaget Statnett legger i en overordnet planlegging. For å sikre hurtig og koordinert utvikling av havvidanleggene og nettløsningen bør aktørene ha mulighet til å bygge nettløsningen selv.

Det kan skje at tilknytning av havvind utløser behov for nettførsterkninger på land og vi mener prinsipielt at den som har nytte av en investering bør betale for investeringen. Det er likevel ikke nødvendigvis gitt at havvindaktøren er den eneste som har nytte av nettførsterkningen. Nettførsterkninger på land, særlig i transmisjonsnettet, vil i de fleste tilfeller også ha en nytteverdi for aktører på land, særlig hensyntatt økt takt i elektrifiseringen på land. Energi Norge mener at gjeldende regelverk for anleggsbidrag er tilstrekkelig til å sikre en rettferdig fordeling av kostnader.

Det er viktig at nettet til havs og på land dimensjoneres på en slik måte at det ikke oppstår betydelige flaskehals i infrastrukturen og at havvind kan kobles effektivt til markeder hvor kraften er etterspurt. Nettet til havs vil kunne gi inntekter, både regulerte inntekter og inntekter fra overføringen av kraft mellom to områder med prisforskjell, flaskehalsinntekter. Vi mener de som bærer en del av kostnadene av nettet til havs også bør motta tilsvarende andel av inntektene. Det bør etableres et rammeverk eller en fordelingsmekanisme som omfordeler flaskehalsinntekter i fall en havvindprodusent blir sterkt skadelidende som følge av et underdimensjonert nett. Flaskehalsinntekter kan i dag bare direkte tilfalle eieren av overføringsanlegget, og det er derfor nødvendig å vurdere eierskap som en del av inntektsfordelingen. EU-kommisjonen skal utrede mulige metoder for eventuell omfordeling av flaskehalsinntekter, men det vil trolig ta flere år. Det er derfor fornuftig å legge til rette for utvikler-eierskap til å begynne med for å sikre rask fremdrift. Over tid kan eierskapet overføres til Statnett.

Markedsdesignet og nett må sees i sammenheng for å sikre forutberegnelighet

For å sikre en rasjonell utvikling av kraftsystemet til havs bør investeringer skje på markedsmessige vilkår. Markedsdesignet bør også fremme samfunnsøkonomisk gode incentiver for investeringer i nett, produksjon og forbruk til havs. Kraftmarkedet som er etablert på land er effektivt, og dette bør man søke å utvide til havs. Det er behov for ytterligere avklaringer når det gjelder hvilket markedsdesign som vil gjelde, da dette har påvirkning på deler av prosessen for tildeling av areal.

Energi Norge mener at det bør etableres budområder som reflekterer strukturelle flaskehalsar for å gi riktige prissignalar på kort og lang sikt for investeringar i både offshore forbruk og produksjon, samt en effektiv markedskobling i SDAC og SIDC og balansering av systemet. Det er viktig at havvind ikke får prioritet på overføringskapasiteten, men deltar i markedskoblingen på lik linje med andre markedsaktører. Dette gjelder også offshore forbruk av strøm. Bidding Zone Review (BZR) i art. 32 i nåværende CACM gir en overordnet beskrivelse av prosessen for å etablere nye budområder. Hvordan dette gjennomføres vil ha betydning for lønnsomheten for havvindprosjektene.

Det er viktig at regulatorisk usikkerhet som kan påvirke oppnådd pris begrenses i størst mulig grad for å sikre investeringar i fornybar energi offshore.

Norge må være tett påkoblet reguleringsprosesser i EU

Det er svært viktig at Norge er godt påkoblet prosessene som går i EU, da disse vil kunne påvirke alt fra regler for statsstøtte og fordeling av flaskehalsinntekter til mer detaljerte forskrifter. Norske myndigheter bør sikres deltakelse i forum og multilaterale samarbeid der kraftinfrastruktur og maritim fornybar kraft blir diskutert. Dette innebærer blant annet en satsing på nordsjøsamarbeid, et aktivt arbeid for å presentere mulighetene som gis av åpningen av arealer i sørlige del av Nordsjøen og en realitetsvurdering av hva utviklingen av TEN-E betyr for norsk innflytelse.

EU-kommisjonen har planlagt eller startet flere initiativer på havvind som har relevans for prosessen for tildeling av arealer. Disse kan påvirke oss på flere måter, enten gjennom at reguleringar som angår det indre markedet blir EØS-relevante og tas inn i norsk lov eller at valg som tas av våre naboland påvirker oss på andre måter. Vi viser særlig til Clean Energy Package, Fit-for-55 og Offshore Renewable Energy Strategy. Det bør snarest kartlegges hvilke avklaringar som kan forventes å ha relevant påvirkning på havvindsatsningen.

11. juni 2021 besluttet Stortinget å ta de fire forordningene (nettkodene) FCA, CACM, EB og SO inn i norsk lov, og Energi Norge forutsetter at disse også i stor grad vil gjelde for nettet og kraftsystemet til havs, i og med at dette vil være tett integrert med kraftsystemet på land og eksisterende mellomlandsforbindelser. Vi forventer også at nettkodene og annen europeisk regulering vil videreutvikles for å hensynta og veilede utviklingen av kraftsystemet offshore.

Energi Norge mener det er viktig at EØS-relevant regelverk gjennomføres raskt i norsk lov, for å sikre forutberegnelighet for investeringar i fornybar energi og infrastruktur.

Vennlig hilsen

Energi Norge

Eivind Heløe

Direktør Fornybar og miljø

Solgun Furnes

Næringspolitisk rådgiver vindkraft